

УДК 324-047.44(477.87)«2020»
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.33.16>

МІСЦЕВІ ВИБОРИ 2020 РОКУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ: ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ СУБ'ЄКТІВ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ

Юрій Копинець

*Ужгородський національний університет,
факультет історії та міжнародних відносин,
кафедра міжнародних студій та суспільних комунікацій
вул. Заньковецької, 89, 88000, м. Ужгород, Україна*

У статті охарактеризовано місцеві вибори 2020 року в Закарпатській області. Вказано на особливості місцевих виборів 2020 року, пов'язані з тим, що вони відбувалися в умовах завершення чергового етапу реформи децентралізації і за новими виборчими правилами. Акцентовано увагу на тому, що реформа децентралізації підвищує суб'єктність місцевих еліт і робить об'єднані територіальні громади розпорядниками бюджетних коштів. Політичні партії відповідно до нових виборчих правил стають головними суб'єктами виборчого процесу.

Підкреслено, що головними суб'єктами виборчого процесу на Закарпатті були такі парламентські політичні партії: «Слуга народу», «Європейська солідарність», «Опозиційна платформа – За життя», «Батьківщина»; «нові» регіональні політичні партії («Команда Андрія Балоги», «Рідне Закарпаття»); «старі» регіональні партії (КМКС-Партія угорців України, Демократична партія угорців України); регіональні партії (виборчі проекти), які беруть участь у виборах за технологією «політичної франшизи» («Рідне місто», «Партія твого міста», «Разом Сила»); «нові» загальноукраїнські партії («За майбутнє», «Пропозиція»), «старі» загальноукраїнські партії (Радикальна партія Олега Ляшка, «Свобода», «Сила і Честь» та інші).

Охарактеризовано особливості виборчої кампанії в Закарпатській області та проаналізовано результати виборів до місцевих рад усіх рівнів. Зроблено висновок, що найбільшу електоральну підтримку здобула «нова» регіональна партія «Рідне Закарпаття» (19,0% від усіх депутатських мандатів області). Друге місце посіла партія «Слуга народу» (15,1%), третє – «Команда Андрія Балоги» (10,3%).

Розраховано низку індексів, які дають змогу зробити висновок щодо сучасного стану партійної структури Закарпаття та порівняти результати місцевих виборів 2020 року із виборами 2010 та 2015 років. Так, за результатами виборів 2020 року констатовано низький рівень інституціалізації партійної структури краю (індекс волатильності 67,4; кількість голосів, віддані за партії, які мали мандати у попередній раді, – 34,4%; кількість позапартійних депутатів у складі обласної ради – 62,5%).

Ключові слова: Закарпатська область, місцеві вибори 2020 року, виборча система, політичні партії, регіональні політичні партії, індекс волатильності, індекс агрегації.

Починаючи із 2010 року, до вивчення місцевих виборів спостерігається все більший інтерес дослідників, який зумовлений, на нашу думку, такими чинниками: 1) місцеві вибори із 2010 року відповідно до чинного законодавства проводяться окремо від парламентських, тому кардинально змінюється ставлення до них учасників виборчого процесу; 2) самостійність місцевих виборів активізує участь у виборчому процесі «регіональних партій»; 3) зростання важливості місцевих виборів у контексті реформи децентралізації влади в Україні.

Мета статті – охарактеризувати регіональні особливості організації та результати місцевих виборів 2020 року у Закарпатській області. Для досягнення мети необхідно вирішити такі дослідницькі завдання: 1) охарактеризувати особливості проведення місцевих виборів 2020 року в Україні; 2) проаналізувати результати місцевих виборів 2020 року у Закарпатській області.

Місцеві вибори 2020 року відбувалися за новими правилами, які були встановлені Виборчим кодексом, прийнятим Верховною Радою України у грудні 2019 року, і в умовах нового адміністративно-територіального устрою, який став результатом чергового етапу реформи децентралізації: центр – область – район – об'єднана територіальна громада (далі – ОТГ). В Україні за результатами цієї реформи кількість районів зменшилася із 390 до 136 і було утворено 1438 об'єднаних територіальних громад. На Закарпатті утворено 6 районів (було 13), один із яких – район компактного проживання угорців (Берегівський) і 64 ОТГ. У 30 із них вибори відбулися за партійними списками, у 34 – депутатів обирали в мажоритарних округах. У Мукачеве а Ужгороді збільшилася кількість депутатів до 38, а в обласній раді вона не змінилася (64) [10].

Особливість цих місцевих виборів полягає й у тому, що після чергового етапу децентралізації об'єднані територіальні громади стануть розпорядниками коштів, які будуть безпосередньо направлятися в громади, а не до обласних і районних адміністрацій, як було раніше. Тому зростає і «ціна» виборів, від яких, на думку аналітиків, буде залежати майбутнє адміністративно-територіальної реформи, децентралізації, фінансових і політичних стосунків місцевої і державної влади [9].

Відповідно до законодавства суттєво підвищується роль політичних партій у виборчому процесі, оскільки депутатів за партійними списками обиратимуть в обласні, районні, районні у містах та у ради об'єднаних територіальних громад із чисельністю виборців більше 10 тисяч. Виборчим кодексом встановлюється преференційне голосування, тобто виборець буде голосувати не тільки за політичну партію, а й за конкретного кандидата від партії. При цьому вибори будуть відбуватися у кількох округах (кількість яких буде залежати від кількості депутатів у раді), а участь у розподілі депутатських мандатів зможе брати лише та партія, яка пододала 5%-й виборчий бар'єр.

Депутатські мандати будуть розподілятися як у межах кожного територіального округу, так і за загальним партійним списком. У межах виборчого округу до розподілу депутатських мандатів допускається партія, яка пододала 5%-й виборчий бар'єр. Загалом виборчу систему можна назвати системою «напіввідкритих» виборчих списків, оскільки відповідно до виборчих правил існують два партійні списки: один – територіальний відкритий, другий – загальний по місту чи по ОТГ (закритий) [1].

Мажоритарна система та самовисування зберігаються лише у містах і селищах із кількістю виборців до 10 тисяч. Але округи будуть багатомандатними – у кожному зможе обиратися від двох до чотирьох депутатів. На попередніх виборах поріг для пропорційного представництва починався від 90 тисяч виборців [1].

Отже, із прийняттям нових правил щодо проведення місцевих виборів суттєво підвищується роль політичних партій у виборчому процесі. Як зауважили у Комітеті виборців України (далі – КВУ) у місцевих виборах 2020 року візьмуть участь 194 політичні партії із 349 зареєстрованих станом на січень 2020 року. У місцевих виборах 2015 року участь брали 140 політичних партій [3]. При цьому керівник КВУ наголосив, що «потрібно враховувати той факт, що не всі із тих партій, які заявили про участь у місцевих виборах, активно висуватимуть кандидатів. Традиційно частина політичних партій бере участь у виборах лише для того, щоб отримати місця у виборчих комісіях і пізніше «перепродати» їх на користь більш відомих політичних сил» [3].

Усього було зареєстровано 212 530 кандидатів, висунутих політичними партіями до місцевих рад різних рівнів. Понад 50% кандидатів (1 107 675) у всіх регіонах України висунуто шістьма партіями: ВО «Батьківщина» (21 465 кандидатів), «Слуга народу» (21 455 кандидатів), «За майбутнє» (20 238 кандидатів), «Європейська солідарність» (19 990 кандидатів), «Опозиційна платформа – За життя» (далі – ОПЗЖ) (15 990 кандидатів), «Наш край» (11 627 кандидатів).

Від 2500 до 9500 тисяч кандидатів зареєстрували 10 партій у більшості регіонів України: «Свобода», Радикальна партія Олега Ляшка, «Сила і Честь», «Пропозиція», «Голос», «УДАР», «Перемога Пальчевського», Народний Рух України, «Об'єднання «Самопоміч», Українська Галицька партія (усього 53 125 кандидатів). Від 900 до 2500 кандидатів зареєстрували 12 партій, але лише у певних регіонах. Інші партії мають виключно регіональне представництво і незначну кількість зареєстрованих кандидатів [8].

У місцевих виборах 2020 року взяли участь понад 30 іменних партій: Радикальна партія Олега Ляшка (8839 кандидатів), «УДАР» Віталія Кличка (3940 кандидатів), «Перемога Пальчевського» (2993 кандидати), «Українська стратегія Гройсмана» (1816 кандидатів), «Блок Вілкула «Українська перспектива» (1563 кандидати), «Блок Світличної разом» (1319 кандидатів), «Блок Кернеса – Успішний Харків» (1312 кандидатів), «Партія Шарія» (1311 кандидатів), «Команда Андрія Балоги» (858 кандидатів), «Громадянський рух Миколи Томенка «Рідна Україна» (771 кандидат), «Українська морська партія Сергія Ківалова» (717 кандидатів), «Партія Ігоря Колихаєва «Нам тут жити» (689 кандидатів), «Партія простих людей Сергія Капліна» (450 кандидатів), «Блок Володимира Сальдо» (391 кандидат), «Команда Сергія Рудика. Час змін» (376 кандидатів), «Партія Володимира Буряка «Єднання» (300 кандидатів), «Команда Левченка «Народовладдя» (258 кандидатів), «Команда Самчишина» (171 кандидат), «Єдність Олександра Омельченка» (141 кандидат), «Команда Михайлішина» (121 кандидат), «Команда Сергія Мінька» (110 кандидатів), «Еко партія Береза» (110 кандидатів), «Команда Максима Єфімова «Наш Краматорськ» (96 кандидатів), «Громадсько-політичний рух Валентина Наливайченка «Справедливість» (96 кандидатів), «Блок Дмитра Голубова» (94 кандидати), «Блок Вадима Бойченка» (80 кандидатів), «Команда Ігоря Сапожжика – Єдність» (76 кандидатів), «Громадсько-політична платформа Надії Савченко» (64 кандидати), «Блок Едуарда Гурвіца» (58 кандидатів), «Соціалістична партія Олександра Мороза» (54 кандидати) [8].

У назвах близько 20 партій використовувався регіональний складник: Українська Галицька партія (2442 кандидати), «Блок Кернеса – Успішний Харків» (1312 кандидатів), «Рідне Закарпаття» (876 кандидатів), «Черкашани» (871 кандидат), «Партія вінничан» (397 кандидатів), «Херсонці» (149 кандидатів), «Команда Єфімова – Наш Краматорськ» (96 кандидатів), «Березанська громада» (80 кандидатів), «Біла Церква разом» (42 кандидати), «Рівне разом» (42 кандидати), «Команда Дніпра» (41 кандидат), «Миколаївці» (39 кандидатів) та інші [8].

Центральна виборча комісія (далі – ЦВК) в Закарпатській області утворила 18 територіальних виборчих комісій (далі – ТВК), до яких увійшла 321 особа. Серед них – представники 35 партій. Найбільше членів ТВК від себе зареєструвала партія «Слуга народу» – 45. Значним є і представництво у ТВК «Опозиційної платформи – За життя» – 44, ВО «Батьківщини» – 42, «Європейської солідарності» – 39, «За майбутнє» – 27, «Солідарності жінок України» – 15, «Голосу» – 13 осіб. Представникам цих політичних сил, згідно із законом, гарантовано забезпечується членство у ТВК. Решта учасників виборчого процесу в контексті роботи їхніх членів у комісіях проходили жеребкування.

За результатами жеребкування своїх представників у територіальних виборчих комісіях отримали такі політичні сили: «Селянська партія України» (11), «Сила і Честь» (9), «Нова політика» (8), «Перемога Пальчевського» (7), «Українська стратегія Гройсмана» (7), КМКС-Партія угорців України (7), «Команда Андрія Балоги» (5), «Радикальна партія Олега Ляшка» (4), «Рідне Закарпаття» (4), «Ошукані українці» (3), «Авангард народу» (3), «Партія Шарія» (3), «Союз лівих сил» (3), «Довіряй ділам» (3), «Успішне майбутнє» (2), «Республіка» (2), «Союз. Чорнобиль. Україна» (2), «Довіра» (2), «Партія зелених України» (2). По одному представнику в комісіях дісталось 9 партіям: «Об'єднання «Самопоміч», «Блок Міхаїла Саакашвілі», «Українська народна партія», «Злагода», «Наша земля», «Молодь до влади», «Блок Дмитра Голубова», «Громадянська позиція», «Зелені» [5].

Основними суб'єктами виборчого процесу на Закарпатті були такі партії:

1. Парламентські політичні партії, які мають високий рейтинг в області, за виключенням партії «Голос»: «Слуга народу», «Європейська солідарність», ОПЗЖ, ВО «Батьківщина».

2. «Нові» регіональні політичні партії: «Команда Андрія Балоги», «Рідне Закарпаття». Партія «Команда Андрія Балоги» була утворена в результаті перейменування політичної партії «Єдиний Центр» на початку липня 2020 року. Аналогічним чином шляхом перейменування партії «Київська громада» у лютому 2020 року утворена політична партія «Рідне Закарпаття». До створення нової регіональної політичної сили були причетні чотири народні депутати від Закарпатської області: Р. Горват, В. Лунченко, В. Петьовка та В. Поляк. На минулорічних парламентських виборах вказані народні депутати перемогли в мажоритарних округах представників «Слуги народу», отримавши при цьому високі електоральні показники: В. Лунченко (71 округ, Хустщина, Іршавщина) – 49,14%, В. Поляк (73 округ, Виноградівщина та Берегівщина) – 39,72%, В. Петьовка (72 округ, Тячівщина і Рахівщина) – 34,30%, Р. Горват (68 округ, м. Ужгород і Ужгородський район) – 19,76%. На місцевих виборах 2020 року штаби народних депутатів працювали на нову регіональну партію.

3. «Старі» регіональні партійні бренди: КМКС-Партія угорців України (далі – КМКС-ПУУ), Демократична партія угорці України (далі – ДПУУ). У 2015 року партії уклали угоду про спільну участь у місцевих виборах і про формування спільних виборчих списків [7, с. 349]. У 2020 році угода про спільну участь у виборах не була підписана, тому угорські партії боролися за голоси виборців самостійно.

4. Регіональні партії, які беруть участь у виборах за технологією «політичної франшизи», сутність якої полягає в орендуванні партійного бренду на певний час. В цьому випадку – на час місцевих виборів. Наприклад, партії «Рідне місто», «Партія твого міста», «Разом Сила».

5. «Нові» загальноукраїнські партії: «За майбутнє» та партія мерів «Пропозиція». «За майбутнє» об'єднала навколо себе партійців із різних політичних сил: 1) із тих, які перемогли на виборах 2015 року, але у виборах 2020 року участі не брали (наприклад, «Відродження»); 2) з якими в силу різних причин брати участь у виборах незручно (наприклад, «Опозиційний блок»); 3) які перестали існувати (наприклад, «Єдиний Центр»); 4) які не знайшли спільної мови з лідерами парламентських партій щодо участі у виборах, інші.

6. Відомі загальнонаціональні партійні структури, які мають свою електоральну історію: «Громадянська позиція», «Свобода», «Сила і Честь», Радикальна партія Олега Ляшка», «Об'єднання «Самопоміч» та низка інших.

Змінилася на місцевих виборах 2020 року на Закарпатті і сутність партійної конкуренції. Якщо понад 15 років поспіль головною політичною силою краю була партія «Єдиний Центр», з якою конкурували за вплив в області такі партійні структури як СДПУ (о),

Партія регіонів, «Опозиційний блок», «Відродження» [6], то на місцевих виборах 2020 року уже було принаймні 8 розрізних груп впливу («Команда Андрія Балоги», «Рідне Закарпаття», «Слуга народу», «Європейська солідарність», «Опозиційна платформа – За життя», ВО «Батьківщина», «За майбутнє», «КМКС-ПУУ»). Йдеться про те, що жодна із названих політичних сил не претендувала на одноосібне лідерство на Закарпатті, що і робило місцеві вибори 2020 року мало прогнозованими.

Традиційною для виборчих кампаній на Закарпатті (починаючи із 2000 року) стала «війна» соціологічних рейтингів та їх використання як політичних технологій для підвищення популярності тієї чи іншої політичної сили. Тому пересічний виборець не розумів, як в один і той же час в одному і тому ж місці опитують громадян, а результати такого вивчення громадської думки кардинально протилежні. Відповідь на це проста – такі рейтинги використовуються виключно в політичних цілях штабами партій, при чому інколи дослідження взагалі не проводяться. Вибори 2020 року не стали виключенням. Це була одна із головних причин, чому у цьому дослідженні ми не використовували результати регіональних опитувань громадської думки, хоча вони і анонсувалися протягом виборчої кампанії [7].

Результати місцевих виборів у Закарпатській області. До Ужгородської міської ради (38 депутатів) балотувалося понад 800 кандидатів, із яких лише 112 були членами партій. Найбільше членів партій було зареєстровано серед кандидатів ОПЗЖ – 17, ВО «Свобода» – 15, Народний Рух України – 13 та партій «Альтернатива», «Сила і Честь» – по 12. У списках партій «Слуга народу», «Наш край», «УДАР» членів партії немає взагалі.

До Закарпатської обласної ради (64 депутати) був зареєстрований 541 кандидат, із них 137 членів партій. Найбільша кількість партійних кандидатів у виборчих списках була у таких партій: ВО «Батьківщина» (30), «Європейська солідарність» (24), «Сила і Честь» (26), ОПЗЖ (18). Жодного члена партії не було у списках «Слуги народу» і «Наш край». Така низька партійність кандидатів свідчить про: 1) відсутність місцевих організаційних структур політичних партій; 2) що їх діяльність обмежується лише участю у виборах [8].

Основні політичні сили, які отримали депутатські мандати в Закарпатській обласній раді, Ужгородській міській раді та шести районних радах, такі: парламентські партії («Європейська солідарність» (далі – ЄС), ВО «Батьківщина» (далі – Б), ОПЗЖ, «Слуга народу» (далі – СН), «нова» загальноукраїнська партія «За майбутнє» (далі – ЗМ) та три регіональні партії («Команда Андрія Балоги» (далі – КАБ), «Рідне Закарпаття» (далі – РЗ) і КМКС-ПУУ). Результати виборів до вказаних рад подано в таблиці 1 [11; 12].

Таблиця 1

**Результати виборів до Закарпатської обласної ради,
Ужгородської міської ради та районних рад області (%)**

	РЗ	ЗМ	ОПЗЖ	КАБ	КМКС	Б	ЄС	СН
Закарпатська обласна рада	17,7	8,9	8,0	10,8	11,6	12,6	9,0	17,4
Ужгородська міська рада	8,3		8,2			12,5	8,0	11,5
Ужгородська районна рада	15,2	9,5	6,6	5,5	13,5	14,2	10,2	19,3
Мукачівська районна рада	9,4	8,2	15,4	22,6		17,7		16,9
Рахівська районна рада	21,4	6,6		6,2		5,5	11,6	10,4
Хустська районна рада	24,9	8,9	8,5	12,5		11,9	9,2	21,1
Тячівська районна рада	24,0	11,4	9,7	7,7		14,4	6,4	26,17
Берегівська районна рада	22,6	5,1		6,2	35,0			13,5

Необхідно зазначити, що до Ужгородської міської ради, крім вказаних вище партій, виборчий бар'єр пододала також «Партія твого міста» (7,4%), до Рахівської районної ради – «Європейська партія України» (13,9%), «Об'єднання «Самопоміч» (8,0%), до Березівської районної ради – Демократична партія угорців України (5,3%).

Аналіз результатів виборів до Закарпатської обласної ради, міських і районних рад, області дозволяє зробити такі висновки: 1) виборам до вказаних місцевих рад був притаманний високий рівень конкуренції, оскільки відсоткові показники партій, які отримали депутатські мандати, коливаються в межах від 5% до 26%, а кількість партій, які подолали виборчий бар'єр, – від 6% до 8%. Низький рівень конкуренції спостерігається у випадку, якщо одна партія набирає понад 40% голосів виборців або дві набирають більше 50%; 2) регіональні (місцеві партії) за результатами виборів до обласної ради отримали 40,1% голосів виборців, парламентські партії – 47,0%, решту (8,9%) здобула нова загальноукраїнська партія «За майбутнє», аналогічними електоральні показники були і в інших радах; 3) депутатські мандати у вказані ради здебільшого отримали 8 партій: «Рідне Закарпаття», «За майбутнє», «Слуга народу», «Європейська солідарність», ВО «Батьківщина», «Команда Андрія Балоги», ОПЗЖ, КМКС-ПУУ. І лише до трьох районних рад змогли потрапити й інші партії: ДПУУ (Берегівська районна рада), «Об'єднання «Самопоміч», Європейська партія України (Рахівська районна рада), Партія твого міста (Ужгородська міська рада).

Із восьми партій, які подолали 5%-й бар'єр і проходять до Закарпатської обласної ради, найбільше на виборчу кампанію витратив осередок партії «Європейська солідарність» – 5 421 786,61 гривню, КМКС-ПУУ – 2 138 787,20 гривень, «Слуга народу» – 1 780 822 гривні, «Рідне Закарпаття» – 1 624 506,54 гривні. Значно дешевшою для партій була виборча кампанія до міської ради Ужгорода. Із тих шести партій, які подолали виборчий поріг, найбільше витратив осередок партії «Слуга народу» – 111 488 гривень [2].

Цікавим із точки зору вивчення виборів є аналіз тяглості електоральних уподобань протягом великого електорального циклу 2019-2020 років (президентські, парламентські та місцеві вибори). Результати голосування населення області за основних суб'єктів виборчого процесу подано в таблиці 2 [4, с. 250–269].

Таблиця 2

Тенденції тяглості електоральних уподобань виборців Закарпатської області протягом великого електорального циклу 2019-2020 років

Результати I туру президентських виборів 2019 року	Результати парламентських виборів 2019 року	Результати виборів до Закарпатської обласної ради 2020 року
В. Зеленський («Слуга народу») – 38,5%	«Слуга народу» – 49,8%	«Слуга народу» – 17,4%
Ю. Тимошенко («Батьківщина») – 15,7%	«Батьківщина» – 10,0%	«Батьківщина» – 12,6%
П. Порошенко («Європейська солідарність») – 11,4%	«Європейська солідарність» – 4,5%	«Європейська солідарність» – 9,0%
Ю. Бойко (ОПЗЖ) – 7,4%	ОПЗЖ – 5,0%	ОПЗЖ – 8,0%
О. Ляшко (РПЛ) – 6,2%	РПЛ – 2,8%	–
І. Смешко («Сила і честь») – 4,7%	«Сила і честь» – 4,0%	менше 5%
О. Вілкул («Опозиційний блок») – 2,0%	«Опозиційний блок» – 5,0%	–

Із таблиці 2 видно, що найбільших електоральних втрат з часу проведення президентських і парламентських виборів 2019 року зазнала партія «Слуга народу» (32,4% голосів виборців). Інші партії, які брали участь у виборах, або мали незначні втрати у підтримці виборців, або таку підтримку збільшили («Європейська солідарність» на 4,5%, ВО «Батьківщина» на 2,6%), або підтримка залишилася на тому ж рівні (ОПЗЖ – 8%).

Високим для виборів 2020 року у Закарпатській області був показник волатильності. Індекс волатильності вказує, наскільки змінюються електоральні уподобання виборців від одних виборів до інших. Для Закарпаття індекс волатильності у 2010 році був 26,8, у 2015 році – 50,1, а у 2020 році – 67,4 (Табл. 5). Таке суттєве підвищення індексу у 2020 році зумовлене участю у виборах трьох регіональних партій («Рідне Закарпаття», КМКС-ПУУ, «Команда Андрія Балоги») та трьох нових загальноукраїнських партій: «Слуга народу», ОПЗЖ, «За майбутнє».

Результати виборів до Закарпатської обласної ради 2010, 2015 та 2020 років подано в Табл. 3 [7, с. 347].

Таблиця 3

Порівняльний аналіз представництва політичних партій у Закарпатській обласній раді VI, VII та VIII скликання

Назва політичної сили	Обласна рада VI скликання (2010 рік, 108 депутатів, %)	Обласна рада VII скликання (2015 рік, 64 депутати, %)	Обласна рада VIII скликання (2020 рік, 64 депутати, %)
ПП «Єдиний Центр»	45 (41,7%)	19 (29,6%)	–
ВО «Батьківщина»	8 (7,4%)	7 (10,9%)	8 (12,5%)
Партія регіонів	38 (35,2%)	–	–
«КМКС»-ПУУ	3 (2,8%)	8 (разом із ДПУУ) (12,5%)	8 (12,5%)
ДПУУ	4 (3,7%)	–	–
ПП «Фронт змін»	5 (4,6%)	–	–
ПП «Сильна Україна»	4 (3,7%)	–	–
СПУ	1 (0,9%)	–	–
ПП «Блок Петра Порошенка «Солідарність» (у 2020 році «Європейська солідарність»)	–	15 (23,4%)	6 (9,4%)
ПП «Відродження»	–	11 (17,2%)	–
ПП «Опозиційний блок»	–	4 (6,2%)	–
«Рідне Закарпаття»	–	–	12 (18,7%)
«Слуга народу»	–	–	11 (17,1%)
«Команда Андрія Балоги»	–	–	7 (10,9%)
«За майбутнє»	–	–	6 (9,3%)
ОПЗЖ	–	–	6 (9,3%)
Результат регіональних партій загалом	48,2%	42,1% (27 депутатів)	42,1% (27 депутатів)

У таблиці 3 показано, що депутатські мандати у 2020 році отримали лише три партії із ради попереднього скликання (ВО «Батьківщина», КМКС-ПУУ, «Європейська солідарність»), інші 5 партій депутатські мандати здобули вперше.

Для аналізу результатів важливою є кількість депутатських мандатів, які отримали політичні партії до рад усіх рівнів (обласної, міських, районних, селищних, сільських). Такі підрахунки зроблені нами в Табл. 4 [8].

Таблиця 4

Результати виборів у Закарпатську обласну, районні, міські, селищні та сільські ради Закарпатської області (кількість мандатів)

Назва партії	Закарпатська обласна рада (64)	Міські ради (327)	Районні ради (244)	Селищні ради (417)	Сільські ради (788)	Разом (1824)
Рідне Закарпаття	12	64	51	82	138	347 (19,0%)
Слуга народу	11	49	47	57	112	276 (15,1%)
Команда Андрія Балоги	7	31	30	36	84	188 (10,3%)
ВО «Батьківщина»	8	36	28	31	58	161 (8,8%)
За майбутнє	6	30	19	28	42	125 (6,8%)
КМКС-Партія угорців України	8	27	15	23	51	124 (6,7%)
ОПЗЖ	6	23	18	26	43	116 (6,3%)
Європейська солідарність	6	17	17	10	18	68 (3,7%)
ДПУУ	–	8	3	3	6	20 (1,0%)
Самовисунення	–	5	4	97	236	342 (18,8%)
Разом	64	290	232	393	788	1767

Станом на 25 листопада ЦВК зареєструвала в Закарпатській області до рад усіх рівнів 1767 депутатів. За нашими підрахунками, найбільшу кількість депутатських мандатів отримала нова регіональна партія «Рідне Закарпаття» (347 мандатів). Успішною була виборча кампанія і для іншої нової регіональної партії «Команда Андрія Балоги» (188 мандатів). Фактично у шість разів більше депутатських мандатів отримала КМКС-Партія угорців України порівняно зі своїм конкурентом у боротьбі за голоси угорської національної меншини – Демократичною партією угорців України (20 мандатів).

Для того, щоб охарактеризувати сучасний стан партійної структури Закарпаття, ми за результатами виборів до обласної ради розрахуємо такі індекси, порівнявши їх із 2010 та 2015 роками: М – Індекс електоральної мінливості (волатильності) Педерсена; ENPV, ENPS – індекс ефективної кількості електоральних і парламентських партій Лааско і Таагапери; Fe – індекс фракціоналізації Рея; А – індекс агрегації Маера; G – індекс диспропорційності виборчих систем Галлахера; MR – індекс пропорційності виборчих систем Макі-Роуза. Також підсумуємо голоси виборців, які вони віддали за партії, що мали депутатські мандати в обласній раді попереднього скликання (далі – Н) та кількість позапартійних кандидатів (далі – К) (Табл. 5). Розрахунки за попередні місцеві вибори взяті зі статті ужгородських дослідників Ю. Остапця та М. Шелемби [6].

Розрахунки індексів дають змогу порівняти, які зміни відбулися у партійно-електоральному ландшафті області протягом 2006-2020 років. Насамперед необхідно зазначити про зростання індексу волатильності (мінливості) партійних уподобань. За результатами виборів 2020 року суттєво зменшився індекс агрегації (найвищим він був у 2010 році). Зменшення індексу агрегації вказує на низьку партійну сконцентрованість представниць-

кого органу влади та на складність прийняття ним рішень у майбутньому. Суттєво зріс і рівень фракційності (0,87) та індекс ефективної кількості партій, які отримали представницький мандат. Нова виборча система показала високий рівень пропорційності виборчої системи (98,1) та диспропорційності (1,17). Високі показники цих індексів вказують на те, що голоси виборців максимально пропорційно враховуються при розподілі депутатських мандатів. Так, у 2015 році на місцевих виборах індекс пропорційності становив 77,11, а диспропорційності – 9,61.

Таблиця 5

Розрахунки індексів за результатами місцевих виборів 2006, 2010, 2015, 2020 років

	M	ENPV	ENPS	Fe	A	G	MR	H	K
2006	–	6,16	4,36	0,77	3,29	6,68	82,54	–	–
2010	35,19	6,53	3,89	0,74	5,21	9,95	75,87	50,3	33,3
2015	50,18	7,84	4,94	0,79	4,94	9,61	77,11	56,5	65,6
2020	67,40	7,84	7,36	0,87	2,34	1,17	98,1	34,4	62,5

Якщо взяти до уваги індекс волатильності (найбільший показник із 2010 року), головування за партії, які мали депутатські мандати у попередній каденції ради (34,4), кількість позапартійних депутатів (62,5), то можна зробити висновок про низький рівень інституціалізації партійної структури краю за результатами місцевих виборів 2020 року.

Список використаної літератури

1. Виборчий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 01.10.2020).
2. Закарпаття: скільки грошей витратили партії на передвиборну агітацію. URL: https://www.oporaua.org/news/vybory/mistsevi-vybory/mistsevi_2020/22347-zakarpattia-skilki-groshei-vitratili-partiyi-na-peredvibornu-agitatsiiu (дата звернення: 03.12.2020).
3. Майже половина партій проігнорували місцеві вибори – КВУ. URL: <http://www.cvu.org.ua/nodes/view/type:news/slug:maizhe-polovyna-partii-proihnoruvaly-mistsevi-vybory-kvu> (дата звернення: 09.10.2020).
4. Манайло-Приходько Р., Остапець Ю. Регіональний вимір розвитку та функціонування партійної системи України. Монографія. Ужгород : Вид-во «Рік-У», 2020. 338 с.
5. На Закарпатті ЦВК утворила 18 територіальних виборчих комісій: у них працюватимуть понад 300 людей. URL: https://www.oporaua.org/news/vybory/mistsevi-vybory/mistsevi_2020/20225-na-zakarpatti-tsvk-utvorila-18-teritorialnikh-viborchikh-komisii-v-nikh-pratsiuvatimut-ponad-300-liudei (дата звернення: 09.10.2020).
6. Остапець Ю., Шелемба М. Вплив парламентських і місцевих виборів на конфігурацію партійної структури Закарпатської області (1991-2017). *Політичні партії і вибори: українські та світові практики : зб. ст. і тез за результатами наук. конференції «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 21 жовтня 2017 року / відп. за випуск Анатолій Романюк, Віталій Литвин.* Львів : Простір-М, 2018. Вип. 2. С. 95–131.
7. Остапець Ю. Електоральні процеси на Закарпатті у контексті загальнонаціональних виборів : монографія. Ужгород : Поліграф. центр «Ліра», 2016. 412 с.
8. Офіційний сайт ЦВК. URL: <https://www.cvk.gov.ua/> (дата звернення: 25.11.2020).
9. Ровенський А. Топ-10 особливостей виборчої кампанії-2020. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/683224.html> (дата звернення: 01.10.2020).

10. У громадах Закарпатської області, де налічується понад 10 тисяч виборців, на цюгорічних місцевих виборах обирають депутатів за пропорційною виборчою системою. Усього на Закарпатті 30 таких громад. URL: https://www.opora.ua/news/vybory/mistsevi-vybory/mistsevi_2020/20267-na-zakarpatti-30-gromad-obiratimut-deputativ-vid-partii-u-dvokh-mistakh-mozhlivi-dva-turi (дата звернення: 09.10.2020).
11. Хто пройшов до Закарпатської обласної ради: партійність, гендер, досвід. URL: https://www.opora.ua/news/vybory/mistsevi-vybory/mistsevi_2020/22218-khto-proishov-do-zakarpatskoyi-oblasnoyi-radi-partiynist-gender-dosvid (дата звернення: 03.12.2020).
12. Хто увійшов до нової Ужгородської міськради: гендер, освіта, професія, партійність. URL: https://www.opora.ua/news/vybory/mistsevi-vybory/mistsevi_2020/22200-khto-uviiishov-do-novoyi-uzhgorodskoyi-miskradi-gender-osvita-profesiia-partiynist (дата звернення: 03.12.2020).

LOCAL ELECTIONS OF 2020 IN TRANSCARPATHIAN REGION: CHARACTERISTICS OF THE MAIN SUBJECTS OF THE ELECTION PROCESS AND ANALYSIS OF RESULTS

Yurii Kopynets

*Uzhhorod National University,
Faculty of History and International Relations,
Department of International Studies and Public Communications
Zankovetska str., 89, 88000, Uzhhorod, Ukraine*

The paper characterises the local elections of 2020 in the Transcarpathian region. It indicates the specific features of the 2020 local elections, which are related to the fact that they take place under the conditions when the next stage of decentralization reform has been completed and according to the new election rules. Emphasis is placed on the fact that decentralization reform increases the subjectivity of local elites and makes united territorial communities the managers of budget funds. According to the new election rules, political parties are becoming the main actors in the election process.

It is emphasized that the main subjects of the election process in Transcarpathia were parliamentary political parties: the Servant of the People party, the European Solidarity party, the Opposition Platform – For Life party, the Batkivshchyna party; “new” regional political parties (“Andrii Baloha’s Team”, “Ridne Zakarpattia (Native Transcarpathia)”; “old” regional parties (KMKS – the Party of the Hungarians of Ukraine, Democratic Party of the Hungarians of Ukraine); regional parties (election projects) that participate in elections using the technology of “political franchise” (the “Hometown” party, “the Party of your city”, the “Power Together” party); “new” all-Ukrainian parties (the “For the future” party, “Proposytsia” party), “old” all-Ukrainian parties (Oleg Liashko’s Radical Party, “Svoboda (Liberty)” party, “Strength and Honour” party and others).

The specific features of the election campaign in the Transcarpathian region are described and the results of elections to local councils of all levels are analysed. It is concluded that the largest electoral support was gained by the “new” regional party “Ridne Zakarpattia” (19,0% of all deputy mandates in the region). The second place was taken by the party “The Servant of the People” (15,1%), the third by “Andrii Baloha’s Team” (10,3%).

A number of indices have been calculated, which allow drawing conclusions about the current state of the party structure of Transcarpathia and compare the results of local elections in 2020 with those of 2010 and 2015. According to the results of the 2020 elections, there is determined a low level of the party structure institutionalization (volatility index is 67,4; the number of votes cast for parties that had seats in the previous council accounted for 34,4%; the number of non-party deputies in the regional council amounted to 62,5%).

Key words: Transcarpathian region, local elections of 2020, electoral system, political parties, regional political parties, volatility index, aggregation index.